

Seizoensblad van IVN afdeling Munstergeleen

HET STEENVULTJE

IVN Munstergeleen

Winter 2014

Inhoud van dit nummer:

Van de voorzitter	1
Winter2013/14.....	2
Contributie	5
Activiteiten in 1e kwartaal 2014	8
Kwartaal-agenda	13
Bossencursus 2014	14
Actie "Fietsen voor Bomen" weer groot succes.	15
Bomenexcursie kasteelpark Leut (B), 6 oktober.	17
Heiligen en heksen in de plantenwereld, 24 oktober 2013.....	18
Nacht van de nacht – een beleving. 26 oktober 2013	19
Vogelexcursie Eijsder Beemden, 17 november 2013.....	20
Herinrichting voormalige ziekenhuislocatie Sittard.	21
Natuur in je tuin halen.	22
Nationale Tuinvogeltelling	23
Nectarkroeg Basisschool Loedoes.	24
Interview met 2 natuurouders.	25
Natuurgidsencursus in de Regio Westelijke Mijnstreek?.....	27
Wilde gagel (myrica gale)	28
Winter-tuinweetjes.....	30
Spruitjestaart	31
Bestuur IVN Munstergeleen.....	32

Steenultje verschijnt 4x p.j. op 21 december, 21 maart, 21 juni en 21 september.
Inleveren kopij vóór 1 december, 15 februari, 15 mei en 1 september

Redactie: Ben Bongers, Toos van der
Vring, Hans Boogaard, Peter
Munten, Hans Schutte,
Hermie Stoelwinder.

Contact-adres: b.j.m.bongers@home.nl

Het kopieerwerk is verzorgd door:

PSnel **D**rukkerij
Pasklaar

Voor Verantwoord
Drukwerk

Van de voorzitter.

Beste vrienden van IVN Munstergeleen.

We hebben een voortreffelijk jaar achter de rug. De Heemtuin is een vogelkijkwand rijker en niet te vergeten een prachtige plantenkas. Her en der is de tuin aangepast.

Dat we deze boost hebben meegemaakt is voor een groot deel te danken aan de voortreffelijke inzet van een drietal medewerkers van VDL / Nedcar die bij ons te werk gesteld waren. Een feit is dat er een relatie is tussen de kwaliteit van de Heemtuin en de beschikbare personen om een en ander te onderhouden en verder op te krikken. Ons vrijwilligersteam is goed bezig geweest *) en ziet het volgende seizoen enthousiast als vanouds tegemoet.

Maar..... onze (bijna) zeventigers, die veelal op de zaterdagochtend werkzaamheden verrichten en die daar dan de kern vormen, worden er niet jonger op. Ik doe dan ook een dringend beroep op U om ons uit de brand te helpen. Kom eens op zaterdag ochtend om 10 uur op de koffie dan praten we daar eens over. Het is gezellig, leerzaam en gezond – bovendien: bewegen en fitnessen kunt u ook bij ons.

De Heemtuin is voor en van alle leden

Tenslotte wens ik U namens het bestuur een gezond en gelukkig 2014 toe .

Pierre Wijnen.

**) De 'tuun' langs het Steingraafpad is de laatste tijd een heel stuk omhoog gekomen*

Winter2013/14

In de herfst zien we de natuur richting rust gaan, maar voor de werkers in de Heemtuin ligt dat anders: de tijd van het groot onderhoud breekt aan. Uit de Boerengaard moet het loof worden afgevoerd; waar de oogst al is binnengehaald (aan de vooravond van december eten we ons nog steeds te barsten aan de andijvie) liggen de perceeltjes er weer gespit en wel bij. De paden zien we verdwijnen onder een bladertapijt, behalve waar Luciënne een strijd voert die zij uiteindelijk zal winnen. Gelukkig hebben we genoeg ruimte voor weer volgende composthopen – benieuwd hoe hoog de verse hoop dit jaar wordt.

Het watergedierte in de vijvers is deze herfst met rust gelaten. Halverwege oktober waren er plannen om verder te gaan met opschonen waar we vorig jaar waren gebleven maar te gauw werd het alweer november en dan is er geen beginnen meer aan. In ieder geval moeten de kikkers, salamanders, slakken en nog tig veel andere dieren de gelegenheid krijgen om zich gereed te maken voor de winter en die te overleven. Wel wordt er op dit moment van schrijven gewerkt aan de omgeving van de vijvers: daardoor is ook aan het licht gekomen dat de omheining ter plaatse dringend aan vervanging toe is.

November: snoeimaand. Hub had juist gezien dat de tuin aan het dichtgroeien was. Bewijs: het koppel mispels tussen heide en stinseplanten heeft in tegenstelling tot voorgaande jaren nauwelijks vrucht gedragen. De hazelaar ten zuiden daarvan zal daar debet aan zijn geweest. Die is dan ook mores geleerd, net zoals de hazelaars en een enkele haagbeuk op andere plaatsen in de tuin. Volgend voorjaar zullen de mispels hier weer prachtig in bloei staan.

Karrevrachten snoeihout zijn verwerkt – het stamhout is deels gebruikt voor een wigwam die in een volgend seizoen aanleiding zal geven tot veel *gescharrel van kids* – variant op de doelgroep *Scharrelkids* van IVN, *vereniging voor natuureducatie en*

Deze mispel hangt begint december vol rijpe vruchten (inderdaad: 'zo rot als een ...')

duurzaamheid.

Op 28 september hebben 10 medewerkers van Rabobank Westelijke Mijnstreek in het kader van hun vrijwilligersdag verdienstelijk werk geleverd met het kappen van de hazelaars op het talud langs het Steingraafpad. Ook daar treedt nu meer licht toe en de meidoornhaag die daar de Boerengaard begrenst zal gemakkelijker te scheren zijn.

Tijdens de Nacht van de Nacht (zaterdag 26 oktober; samen met IVN Sittard-Geleen) fungeerde de Heemtuin als *epicentrum* (het woord komt uit het Grieks en betekent *scharnierpunt*; het kan dus uitstekend hier in beeldende zin worden gebruikt). Licht en donker was het thema van Nacht van de Nacht 2013: de paden van de Heemtuin waren feeëriek verlicht en boven ons flonkerde een prachtige sterrenhemel. Geluid was als extra element toegevoegd in de vorm van een klankconcert van Rose Debats die werd geassisteerd door Fiet.

Drie weken later werd de Heemtuin op dezelfde manier aangedaan door 35 wandelaars van *Het Wandelcentrum*. Op dat moment was er geen flonkerende sterrenhemel maar was het wel volle maan – helaas boven een wolkenhemel. Intussen staan in de nieuwe plantenkas de planten in het gelid om op een veilige plek de winter door te komen en dan aan het begin van het volgende seizoen te worden uitgeplant. Een geweldige luxe deze plantenkas! Met des te meer ongeduld zien we alweer uit naar een nieuwe lente.

Eerste openstelling heemtuin 2014: zondag 23 maart.

Het gebruik is dat de Heemtuin voor het eerst weer open gaat op de een na

*In de winterkas wachten
nieuwe planten geduldig op het
voorjaar*

laatste zondag van maart, omdat deze altijd het dichtst ligt bij 21 maart, begin van de lente. In 2013 was het op die dag volop winter en wisten bezoekers vanuit Maastricht te melden dat daar een laag sneeuw was gevallen. We zijn benieuwd hoe het in 2014 zal zijn.

Promotie Heemtuin

De beste promotie die we ons kunnen voorstellen is die van bezoekers, met andere woorden: mond- op mondreclame. Wij verwachten dat wij wat dat betreft op een goed spoor zitten: in 2013 hebben wij een record aantal bezoekers gehad: 1650. Dat is mede te danken aan de drie Nedcar –medewerkers van februari t/m augustus op maandag en dinsdag naast hun werkzaamheden de poort open hielden voor bezoekers.

In de Natuurgids van 15 maart 2014 zal een artikel verschijnen over de Heemtuin van IVN Munstergeleen. Ook in 2014 zullen we weer in de Uit-agenda van Dagblad De Limburger staan. Andere mogelijkheden zullen worden verkend.

Onze website, <http://ivn.nl/afdeling/munstergeleen>, zal worden uitgebouwd en bijgehouden.

Jaarprogramma

Dit is nu voor het derde jaar opgesteld in samenwerking met IVN Sittard-Geleen. Zij hebben een uitgebreid lezingen- en excursieprogramma, wij hebben vooral de Heemtuin. In de afgelopen jaren is er ook in wijder verband samenwerking gekomen – zie de regiowandelingen van de zeven IVN-afdelingen in de Westelijke Mijnstreek. Voor de komende jaren is nu voor het eerst ook geopperd een natuurontbijt te organiseren, waarbij IVN Land van Swentibold/Born, IVN Sittard-Geleen en IVN Munstergeleen zouden kunnen samenwerken. Daarover zult u nog wel meer vernemen.

De door klimop overwoekerde es bij de bijenstal zal worden 'uitgeklee'd' en 'gestukkerd' om te voorkomen dat hij ooit uit zichzelf omvalt (en waarheen is dan de vraag)

Contributie

In dit nummer vindt u een inlegvel over de betaling van uw contributie. Binnen de landelijke, overkoepelende, vereniging IVN waarvan wij deel uitmaken, is in de afgelopen jaren een discussie gevoerd over contributie en ledenwerving in de toekomst. De discussie zal in december worden afgesloten en er zal een beslissing worden genomen. Hoe die beslissing er ook uit zal zien, er zal een ruime overgangsregeling komen.

Leden en donateurs zijn door IVN Munstergeleen (en andere afdelingen) in feite altijd gelijk behandeld, ofschoon 'leden' strikt genomen alleen diegenen zijn die door de afdeling bij de landelijke vereniging zijn aangemeld en voor wie een afdracht van € 8,65 per lid wordt betaald.

De overkoepelende organisatie ('het landelijke IVN') vindt deze situatie onoverzichtelijk door de begripsverwarring en ongewenst doordat IVN-afdelingen onderling verschillen in percentage van het totale aantal leden/donateurs voor wie afdracht wordt gedaan.

Op 14 december a.s. zal in de Landelijke Raad van IVN een beslissing worden genomen.

Omdat op dit moment nog onduidelijk is wat zal worden beslist, hebben wij voor het komende jaar de contributie ongewijzigd gelaten.

Foto's

1. De bloemknoppen van de wilde gagel (vroeger geliefd als kerstversiering – de takjes werden verzilverd - zie ook de voorplaat) bieden aan het begin van de winter de belofte van weer een voorjaar (het enkele takje – laatste foto wordt voorkant)

Activiteiten in 1e kwartaal 2014

IVN Sittard-Geleen en IVN Munstergeleen

Onderstaande activiteiten worden georganiseerd door IVN Sittard-Geleen en IVN Munstergeleen. Iedereen is welkom en deelname is gratis, maar wel geheel op eigen risico.

Verzamelpunt voor de wandelingen en excursies **buiten** de gemeente Sittard-Geleen is het parkeerterrein bij **Glanerbrook te Geleen**. Van daar vertrekken we gezamenlijk naar het startpunt en is er gelegenheid tot carpoolen. Heeft u geen eigen vervoer dan is er meestal voldoende gelegenheid om met iemand mee te rijden. Voor activiteiten **binnen** de gemeente bieden we meestal géén carpool-gelegenheid. Daar dient u direct naar het startpunt te gaan.

Woensdag 8 januari.

Inloop-middag 14.00-16.00 uur

Theehuis, Hof van Onthaasting, wijk Hoogveld, Sittard

Info: Gerrit Haak, 046-850 3969

Een goede gelegenheid om bestuur en elkaar een goed nieuwjaar toe te wensen.

Zondag 19 januari.

Stadswandeling Oud-Geleen (± 5 km)

14.00 uur: Vertrek Oud-Geleen, hoek Peschstraat-Marcellinusstraat, bij de "Sjöt".

Begeleiding: Ad Hoogenboom.

Info: Lex Vlieks, 046-451 1554

Afgelopen jaar heeft Oud-Geleen de status van gemeentelijk beschermd dorpsgezicht gekregen. In dit stadsdeel is nog heel veel te herkennen en te vertellen van vroeger en dat wordt dan gedaan door Ad Hoogenboom.

Er worden een aantal plaatsen aangedaan, zoals 't Veltje, Pieterstraat en de dorpspoel, die ook een sociale functie had. Verder gaat het langs een bijzondere gewelfde kelder met vluchtgang naar 3 huizen waarin op een steenworp afstand van elkaar drie bokkerijderskapiteins woonden. Ook is er de mogelijkheid om

eens een kijkje te nemen achter de gevels van een aantal monumentale gebouwen. Uiteraard wordt daarbij ook de nodige uitleg gegeven.

Verder komen de oude gebruiken, die Geleen kenmerkten aan bod en worden de plaatsen en gebouwen getoond waar dat alles plaats vond.

Ook wordt er rondom de kerk gelopen met alle bijzonderheden van dien zoals de brouwerij Schrijnemakers, het atelier Ramakers en het huis Maes aan het kerkhof. Buiten en binnen in de monumentale kerk, met een toren uit 1501 wordt uitleg gegeven over de historie van het religieuze leven en kan men nog een groot aantal historische zaken aanschouwen.

Donderdag 23 januari.

Flora en fauna van Zuid-Limburg.

Lezing door Olaf Opdenkamp.

20.00 uur: IVN-home, Trefcentrum, Molenstraat 42 Geleen.

Zuid-Limburg is een stukje buitenland in Nederland, dat blijkt al uit het On-Nederlandse reliëf. Met name het gebied ten zuiden van het Geuldal is on-Nederlands. In de hellingbossen bloeien bijzondere voorjaarsbloeiers als Daslook, Zwarte rapunzel, Gele anemoon, Lelietje-van-dalen en Dalkruid. Ertussen groeien diverse soorten morieljes. Droogdalen, in Limburg grubben genaamd, doorsnijden de hellingen van het Savelsbos. Ze zijn gevormd door het uitslijpen ervan door afstromend regenwater. In de bossen leven bijzondere dieren als Hazelmuis, Eikelmuis en Wijngaardslak. Heel fraai is ook het bronnetjesbos Bunderbos dat zich uitstrekt tussen Bunde en Elsloo. In het Geuldal bij Epen met zijn uitgestrekte boterbloemrijke graslanden bloeien Zinkviooltjes.

Een ander bijzonder element van het Zuid-Limburgse landschap zijn de kalkgraslanden met bijzondere planten als Wilde marjolein, Duifkruid en Wilde tijm. Ook staan er verschillende soorten orchideeën. De Sint-Pietersberg met meer dan 40 soorten dagvlinders is een waar vlinderparadijs. De bekendste fladderaar is de Koninginnenpage, maar de Veldparelmoervlinder, Spaanse vlag en het Boswitje zijn niet minder mooi. Allerlei kalksteengroeves, waaronder de ENCI-groeve en groeve 't Rooth, worden bewoond door zeldzame amfibieën als Geelbuikvuurpad en Vroedmeesterpad. De lezing is geïnspireerd op mijn twee wandelboekjes "Op zoek naar Das, Maretak en Vliegenorchis" 10 natuurrondwandelingen door Zuid-Limburg en "Langs mijnen en groeven" 10 natuurrondwandelingen door Zuid-Limburgs mijnverleden. Deze boekjes zullen tijdens de lezing ook te koop zijn.

Woensdag 5 februari.

Inloop-middag 14.00-16.00 uur

Theehuis, Hof van Onthaasting, wijk Hoogveld, Sittard

Info: Gerrit Haak, 046-850 3969

Donderdag 13 februari.

Libellen, wantsen, kevers, spinnen en andere kruipende en vliegende beestjes.

Lezing door Lex Vlieks.

20.00 uur: IVN-home, Trefcentrum, Molenstraat 42 Geleen.

Een greep uit de insectenwereld.

Waar vind je ze? Langs en op je wandelpad. Daarbij is snelheid heel bepalend voor wat je ziet. Insecten kijken is onthaasten. Hoe meer je ziet, des te meer verwonder jij je over de wondertjes langs de weg. De grote kleurenrijkdom, de vele vormverschillen en alle aanpassingen in de insectenwereld om te overleven.

Als je als insect lang wilt blijven leven moet je strategieën ontwikkelen om aan je vijanden te ontkomen. Je staat versteld van het aantal verschillende oplossingen er in de insectenwereld worden toegepast.

Daarnaast is er de enorme soortenrijkdom. Dag- en nachtvlinders, bijen, wespen, vliegen, wantsen, muggen, kevers, spinnen, libellen, sprinkhanen, oer insecten en mieren zijn van die soorten die we bijna dagelijks zien. Dat zijn teveel soorten om op één avond de revue te laten passeren. Daarom maken we een selectie. We beginnen deze avond met de libellen komen dan een serie interessante andere insecten tegen.

Van de geschatte aantal soorten op deze wereld (meer dan 1 miljoen soorten), waarvan we er ongeveer 35.000 in Nederland vinden, komen er tussen de 100 en 150 aan de orde.

Zondag 16 februari.

Wandeling “Lentekriebels in de Windraak”. (± 5 km)

13.10 uur: Vertrek P-plaats Glanerbrook, Geleen.

13.30 uur: Windraak, parkeerplaats IJsboerderij Coumans.

Begeleiding en info: Hub Mulders, 06-4701 0132.

Het moment van de lentekriebels ligt voor eenieder verschillend. Sommigen voelen ze al snel genoeg na de feestdagen, met Driekoningen om precies te

zijn, als de dagen *eine hanesjrit* - of is het *-sjrei?* - zijn gelengd; voor anderen moet er eerst iets anders hebben gekriebeld, maar voor Vastelaovend moet in 2014 geduld worden geoefend tot helemaal in maart. Midden februari, zondag 16-02-2014, lijkt een mooi gemiddelde. We wandelen door het buitengebied van Munstergeleen, over holle wegen en langs bos- en akkerranden. Misschien ligt er sneeuw, vriest het dat het kraakt of is het onaangenaam guur. Een warm onthaal vinden we in elk geval in de Heemtuin die aan het begin staat van weer een seizoen.

Woensdag 5 maart.

Inloop-middag 14.00-16.00 uur

Theehuis, Hof van Onthaasting, wijk Hoogveld, Sittard

Info: Gerrit Haak, 046-850 3969

Zondag 16 maart.

Vogelexcursie Piepert. (± 2,5 uur)

08.30 uur: Vertrek P-plaats Glanerbrook, Geleen.

09.15 uur: Piepert, Eys, bij Waterschapsterrein.

Begeleiding en info: Jo Douven, 046-442 2110

Het gebied in Eys is heel geschikt om de voorjaarsvogels te observeren. Waar de naam Piepert vandaan komt is ons niet duidelijk. Het heeft niets te maken met het gepiep van jonge vogels. Op een korte afstand zijn verschillende biotopen te vinden. Beneden in het dal stroomt de Eyserbeek. Op de hellingen wisselen hellingbossen en graslanden elkaar af. De spoorwegberm van het miljoenenlijntje staat vol met kruiden en zaadplanten. Er is een aardig hoogteverschil tussen de bodem en de bovenkant van het dal. Daarom zijn er ook veel vogelsoorten die het gebied aandoen.

Een deel van hen zijn op doortocht naar het noorden, soms zelfs tot in Siberië aan toe. Andere soorten blijven. Zo'n mix belooft een interessante morgen te worden.

Breng wel een goed oog (liefst ondersteund door een verrekijker) en een goed oor mee. Vooral in het voorjaar is de lucht vol van allerlei vogelgeluiden. Als het weer ook nog meespeelt is een geslaagde excursie gegarandeerd.

Donderdag 21 maart

Jaarvergadering IVN Sittard-Geleen en lezing.

IVN-home, Trefcentrum, Molenstraat 42 Geleen.

19.30-20.00 uur: Jaarvergadering

20.15 uur: **Lezing “Bijzondere bomen in Limburg en elders”** door Gerrit Haak.

Lezing

Eerder heeft Gerrit Haak de lezing 'Mo(nu)ment voor bomen' verzorgd. Hierin besteedde hij aandacht aan de betekenis van oude, karakteristieke bomen voor onze leefomgeving in Sittard en ommeland. Daarbij kwam ook de noodzaak tot bescherming ter sprake, omdat de uitval van exemplaren, die opgenomen zijn in het Landelijk register van Monumentale Bomen van de Bomenstichting (te) hoog is (Sittard: 3-4% / jaar). Helaas meestal niet door natuurlijke sterfte, maar door menselijk ingrijpen. En adequate bescherming begint met het begrijpen van wat monumentale bomen zijn en het waarderen van hun schoonheid, cultuur-historische waarde, enz. In dit 1e deel zijn voorbeelden in onze gemeente getoond, zoals herinneringsbomen, bomen in het rijksmonument Stadspark, beschermde stads- en dorpsgezichten, en de bedreigde lindebomen in het Stationskwartier Sittard voor café Onder de Linden.

In dit 2e deel gaan we, na een korte inleiding over wat bomen voor ons mensen betekenen en herhaling van de criteria voor het 'monumentaal' zijn, verder met vele fraaie voorbeelden van markante bomen in Limburg. Daarna komen de 'bomentoppers': enkele van de bekendste bijzondere bomen in Nederland (dikste, oudste, hoogste) aan bod en als we daarvoor nog tijd hebben, 'bomen met een verhaal' die Gerrit onderweg tegen kwam op o.a. het Pieterpad. Een aanrader voor iedereen die wil begrijpen welke exemplaren op de lijst met beschermde bomen thuishoren nu de gemeente Gemeente de kapvergunning wil vrijgeven voor veel bomen.

Woensdag 2 april.

Inloop-middag, 14.00-16.00 uur,

Theehuis, Hof van Onthaasting, wijk Hoogveld, Sittard

Info: Gerrit Haak, 046-850 3969

Kwartaal-agenda

Activiteiten van de afdelingen Land van Swentibold/Born
Munstergeleen en
Sittard-Geleen.

Attentie:

Zorg bij de wandelingen voor degelijk, waterdicht schoeisel.
Spaar het milieu, probeer zoveel mogelijk te carpoolen.
Regel de vergoeding voor het carpoolen onderling.

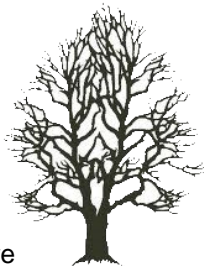
én: deelname aan de activiteiten is altijd op eigen risico.

Zo 8 jan.	Inloopmiddag, Theehuis, Hof van Onthaasting	Blz 8
Zo 19 jan..	Stadswandeling Oud-Geleen	Blz. 10
Do 16 jan.	Lezing: "Roofvogels", door Leon Willems 20.00 uur: Locatie: De Gaard** Info: Leon Willems; 046-4524233	LvS/B
Do 23 jan.	Lezing "Flora en fauna van Zuid-Limburg".	Blz. 9
Zo 26 jan.	Snertwandeling door Limbrichterbos. 10.00 uur Steenakkerweg 10, Born. Na afloop erwtensoep in Bron 6* Info: Fenneke Linker; 046-8500815	LvS/B
Wo 5 febr.	Inloopmiddag, Theehuis, Hof van Onthaasting	Blz. 10
Do 13 febr..	Lezing "Libellen, wantsen, kevers, spinnen en andere kruipende en vliegende beestjes".	Blz. 10
Do 13 febr.	Lezing: Wilde zwijnen, ruig wild door Cas van Heugten 20.00 uur: Locatie: De Gaard** Info: Cas van Heugten; 046-4492099	LvS/B
Zo 16 febr.	Wandeling "Lentekriebels in de Windraak".	Blz. 10
Di 18 febr.	Jaarvergadering IVN Munstergeleen. Jeugdhuis Geldakkerstraat; 19.30 uur Daarna dia-/filmvoorstelling Heemtuin 2013	Mgl
Wo 5 maart	Inloopmiddag, Theehuis, Hof van Onthaasting	Blz. 11
Do 13 maart	Lezing: Moderne boomverzorging door Eric Mercx 20.00 uur: Locatie: De Gaard** Info: Arno Duwel; 046-4853003	LvS/B
Zo 16 maart	Vogelexcursie "Piepert".	Blz. 11
Zo 23 maart	Opening Heemtuinseizoen (t/m 28 september)	Mgl

Do 27 maart	Jaarvergadering IVN Sittard-Geleen en lezing "Bomen".	Blz.
Wo 2 april.	Inloopmiddag, Theehuis, Hof van Onthaasting	Blz. 12

Bossencursus 2014

Zelf kennis opzoeken, dingen zelf ontdekken en de opgedane ervaring met elkaar delen leidt tot kennis die blijft hangen. Dat is het idee achter de bossencursus. Die gaat vooral over bomen en struiken in onze bossen en hun veldkenmerken het jaar rond. In bossen is veel te zien en beleven, maar het meeste ontgaat ons. Door met een kleinere groep geïnteresseerden verschillende bossen te bezoeken en met verschillende gidsjes uit te zoeken welke bomen, struiken en planten er staan, leren we bomen, struiken en planten kennen. En we zien welke verschillen er zijn tussen droge en natte bossen, bossen op arme grond en bossen op voedselrijkere grond. We hebben ook over het vroegere beheer van hakhout, middenbos en opgaand bos. Wat zien we er nu nog van terug? Ook kan de ecologie aan de orde komen, zoals de samenwerking tussen paddenstoelen en bomen (miccorrhiza). Wij hoeven niet ver te reizen, want ons mooie Zuid Limburg herbergt goede voorbeeldbossen. Een half uurtje rijden is meestal genoeg.

De "cursus" wordt geleid door Gert Reijnen en Marry Duwel, beiden natuurgids van IVN Land van Swentibold en is gepland op zes donderdagmorgens, eenmaal per 2 weken. Begonnen wordt met een binnenles. Daarna gaan we vijf maal buiten kijken gedurende ca 2 uren, exclusief reistijd.

Data: Donderdagochtend: 6 en 20 februari, 13 en 27 maart, 10 en 24 april.

De kosten zijn € 30,- exclusief reiskosten.

U krijgt vooraf geen map. Het kan zijn dat we met elkaar informatie verzamelen die we in een map samenvoegen.

Wij denken de volgende gebieden te bezoeken: Limbrichterbos, Brunsummerheide, Bunderbos, De Doort, IJzerenbos. Maar in overleg kan dat veranderen. Samen kennen we vast veel mooie plekken.

Aanmelden en informatie

Gert Reijnen: gert.reijnen@planet.nl 046 400 89 90

Marry Duwel marry.duwel@hetnet.nl 046 485 30 03

Actie “Fietsen voor Bomen” weer groot succes.

Schoolkinderen planten vijfhonderd bomen

De actie ‘fietsen voor bomen’ was weer een groot succes. De bedoeling van deze unieke Sittard-Geleense actie is dat mensen in de actie-week hun auto laten staan en op de fiets stappen. De zo bespaarde autokilometers worden omgezet in bomen, ieder 100 km = 1 boom. Het resultaat was bijna 50.000 km. En zo konden op vrijdag 20 september zo’n 200 kinderen van 7 deelnemende scholen mochten 500 bomen planten. Zo was fietsen in deze speciale week ‘dubbel groen’. Fietsen is natuurlijk altijd al goed voor het milieu, maar nu leverde het ook nog eens bomen op. Die zorgen op hun beurt voor een nog schonere lucht. Verder is fietsen natuurlijk gewoon leuk en gezond.

Markt evenement

De actieweek was zondag 15 september al begonnen met een “duurzaamheidsmarkt” op de markt in Sittard waar ook IVN Sittard-Geleen aan deelnam. De jubileum fietstocht eindigde op de markt. Daar stonden kraampjes, er was een fietsclinic, en er kon een prijs gewonnen worden voor de meest originele fiets. Spectaculair was de Sittards Cardio Challenge, op hometrainers van Fitness centrum Anytime. Om nog maar eens te onderstrepen hoe gezond fietsen is.

De organisatie is erg tevreden. Er zijn duizenden kilometers met de fiets in plaats van met de auto gereden, én het Absbroeksbos is weer een stukje groter en groener geworden. De organisatie is vastbesloten er volgend jaar een nog groter succes, met nóg meer geplante bomen van te maken.

Luxe

Voor

Geef

bakkerij bie Christel, Munstergeleen.

het lekkerste brood en banket en vele andere lekkernijen.

uw eventuele bestelling op tijd door!!!!

Christel Feron, Peterstraat 29, tel: 06 13107680

lekker de beste

freeride
UW FIETSSPECIALIST

dé DIERENSPECIAALZAAK

HET ADRES VOOR
DIERENBENODIGDHEDEN
& DIEPVRIESVOEDERS:
CARNIBEST – NATUDOG
ROPADOG – ENERGIQUE

STEENWEG 47, SITTARD
TEL: 046 4007750

Bomenexcursie kasteelpark Leut (B), 6 oktober.

Vilain XIII, “*Schurk nr. 14*”: je zou het niet verwachten maar hij was van adel - in het Frans klinkt het natuurlijk heel deftig en door die Romeinse cijfers ziet het er ook nog zo uit: *Vilain XIII*. In 1822 werd hij door huwelijk met Pauline de Billehé (ook al zo'n intrigerende naam), erfgename van het kasteel, de laatste heer van Leut. Daar liet hij het niet bij, want in de spoedig nieuw gevormde Belgische staat bekleedde hij allerlei hoge functies. Vooral was hij minister van buitenlandse zaken en was hij dus veel op reis. Voor zijn landgoed betekende dit dat hij overal ideeën opdeed (voor de aanleg van een Engels landschapspark bijvoorbeeld) en uit vele buitenlandse boompjes en zaden meebracht waarvan wij de resultaten nu kunnen bewonderen. Her en der exotische bomen die stuk voor stuk ook nog eens monumentaal zijn. Een waar paradijs voor dendrofielen! En het ligt op slechts een steenworp van de Maas.

Marcel Bex, natuurgids en *ranger* van het Nationaal Park Hoge Kempen, gaf een rondleiding voor ons gezelschap vanaf het kasteelgebouw (nogal verknoeid door het ziekenhuis voor mijnwerkers dat daar in de loop van de vorige eeuw pal op de voorgevel is gebouwd), over de oprijlaan, langs een joekel van een tamme kastanje bij de (door de mijnbouw) drooggevalle gracht en door de Engelse landschapstuin waar wij onze dendrofilie dus konden botvieren. Sommige van de door de laatste heer van Leut geplante bomen zijn overigens al gesneuveld of hebben duidelijk hun laatste levensfase bereikt. Dat geldt met name voor de rode beuken die Charles Vilain XIII voor elke van zijn zeven dochters heeft geplant. Enige haast is dus geboden als u er nog een paar wilt zien.

Verscholen tussen het groen troffen wij de ijskelder aan en daar in de buurt ook een kippenhok dat tevens als *folly* (even googelen) gebouwd is. De geschiedenis van het kasteel (wel dringend aan restauratie toe), het mijnverleden van de streek en de rol van de Maas werden tussen de bomen door niet vergeten.

Leut: ga in 2014 eens de Maas over bij Berg en wandel rond in die prachtige omgeving, u zult er geen spijt van hebben.

Ben Bongers

Heiligen en heksen in de plantenwereld, 24 oktober 2013

Een titel waarvan je denkt: dat lijkt interessant. En het was ook interessant. Bijna twee uur lang heeft Ria van Mourik uitleg gegeven over de benaming van planten en de relatie met heiligen en heksen. Veel voorbeelden werden genoemd, zoals:

Namen in relatie tot met heiligen. Voorbeelden zijn:

Passiebloem, christusdoorn, perzikkruid in de volksmond ook jesusgras genoemd, *judaspenning* en *judasoord*, *sint janskruid*, *johannesbroodboom*, *aronskelk*, *jacobskruiskruid*, *salomonszegel*, *barbarakruid*, *engelwortel*, *teunisbloem* verwijst naar Antonius van Padua, *10 geboden plantje*.

Barbarakruid

Voorbeelden met een relatie tot heksen.

Meestal betreft het planten die giftig zijn of een hallucinerende werking hebben en waar de naam afschrikwekkend moet zijn. Van al onze planten zijn rond de 250 soorten giftig, met de kruiden erbij meer dan 500 soorten. Voorbeelden zijn:

bitterzoet, wolfskers, bilzekruid, heksenmelk, gevlekte scheerling, dolle kervel, duivels naaigaren. Minder schadelijk is de klaproos en het slaapmutsje.

De *maretak* slaat op de mare en kwelgeest, spook of heks. Van de *vliegenschwam* wordt heksenalf bereid.

Maar er zijn ook afweerkruiden tegen de duivel zoals *blauwe knoop*, *duizendblad*, *boerenwormkruid*, *wijnruit*, *duizend guldenkruid* *echte kamille*, *ijzerhard*, *hulst* en *toverhazelaar*.

Na deze opsomming wordt de lezing afgesloten en de deelnemers waren zeer tevreden met de duidelijke uitleg.

Lex Vlieks

(Ingekort door de redactie)

duivels naaigaren

Nacht van de nacht – een beleving. 26 oktober 2013

Het was een overrompelend succes; 62 deelnemers hadden zich op zaterdag 26 oktober tegen 19.30 verzameld op het vertrekpunt op de Windraak. Na een korte inleiding door onze gids Toos van der Vring over bedoeling en thema van de “Nacht van de nacht”-actie gaf haar broer uitleg over de op dat moment zichtbare sterrenhemel (o.a. Venus), waarbij hij zich moest inhouden om niet al die bijbehorende fantastische verhalen te vertellen uit de Griekse mythologie. Met het licht van DSM en het Fortunastadion aan de ene en dat van maïs oogstende boeren aan de andere kant liepen we over de paden en de voor autoverkeer afgesloten wegen door het bos, langs bosranden en over het plateau van Windraak tot Hondskerkerk. Er liepen ongeveer 12 kinderen mee die kennis maakten met het donker, aan bomen voelden en langs de stam omhoog keken om te zien wat het voor bomen waren. Zij ervoeren dat in het donker nog andere zintuigen van pas kunnen komen. In de richting Puth lopend tekende voor ons de kerk zich heel mooi af in het licht van de schijnwerpers. Een heel aparte sfeer gaven de gedichten die werden voorgelezen en de waslichtjes die brandden in het Mariakapelletje. Misschien zijn er ook nog *weesgegroetjes* gepreveld.

Toen we weer vanaf Puth in de richting Windraak liepen werd de deelnemers gevraagd twee aan twee te lopen in stilte. Op een paar 100 meter van de Heemtuin vandaan werden onze stappen begeleid door het geluid van een drum, eerst zo zacht dat je het net niet of toch wel hoorde, daarna sloegen wij het pad in naar de Heemtuin waar waslichtjes de route aangaven. Op het voorterrein van het Heemtuinhuis brandde de vuurkorf en stonden de gong (die iedere deelnemer eenmaal mocht laten klinken) en de klankschalen van Rose Debats, geassisteerd door Fietje, gereed. Het klankschalenconcert maakte een geweldige indruk in de nachtelijke Heemtuin. Vrijwilligers hadden banken en stoelen klaargezet voor de meesten (op een zo grote deelname waren wij niet berekend / konden wij ook niet berekend zijn) en serveerden glühwein en warme chocomel. Daarna keerden de mensen onder de indruk van al die bijzondere ervaringen huiswaarts, de wintertijd tegemoet. Volgend jaar dus weer.

Ben Bongers

Vogelexcursie Eijsder Beemden, 17 november 2013.

Met zijn tien vertrokken we uit Geleen en na een voorspoedige reis kwamen we aan in Oost Maarland. De auto's werden bij de ingang van het natuurgebied geparkeerd. Onderweg hadden we al enkele vogelsoorten gezien. Ook in het mooie gebied aan de rand van de Maas was er volop te beleven. Onder de deskundige leiding van Jo Douven gingen we op zoek naar de aanwezige soorten.

In een rustig tempo maakten we een ronde door het gebied. Regelmatig werd er gestopt om naar de uitleg over de vogels en hun gedrag te luisteren. Om de mensen te helpen bij het herkennen van de soorten, liet hij afbeeldingen in een (veel gebruikte) veld gids zien.

In alfabetische volgorde zagen we:

Aalscholver, blauwe reiger, buizerd, dodaars, ekster, fuut, geelpootmeeuw, grauwe gans, groenling, kapmeeuw, knobbelzwaan, koolmees, kraai, kramsvogel, kuifeend, meerkoet, merel, nijlgans, pimpelmees, postduif, putter, roodborst, torenvalk, (boek)vink, vlaamse gaai, wilde eend, winterkoninkje, zilvermeeuw, zilverreiger.

Op één plek waren de restanten van een houtduif te zien. Dat was het werk van een havik.

Na een mooie wandeling, waarbij het weer wonderwel meehielp, kwamen we weer bij de parkeerplaats. Jo werd bedankt voor zijn fijne uitleg en de geslaagde rondleiding door de Eijsder Beemden. Iedereen keerde tevreden huiswaarts.

Lex Vlieks

Herinrichting voormalige ziekenhuislocatie Sittard.

Pilot "CULTUURKWEEK SITTARD" Burgerinitiatief en –participatie.

De cultivering van ons landschap kent met het vormen van de stad een van haar hoogtepunten. De stad staat echter onder druk. Krimp, leegstand, sloop en de terugloop van nieuwbouw projecten zorgen ervoor dat er binnen de stadsgrenzen steeds meer ruimte vrij komt. Met de inrichting van het tijdelijke park op de voormalig ziekenhuislocatie krijgt de gemeente Sittard-Geleen 4,5 hectare extra groenvoorziening binnen haar stadsgrenzen. Deze tijdelijke locatie vormt het middelpunt van de CULTUURKWEEK pilot. Een pilot die vorm en invulling geeft aan een nieuwe vorm van stadsontwikkeling waarbij burgerinitiatief en burgerparticipatie centraal staan.

De CULTUURKWEEK pilot heeft zich als doel gesteld het tijdelijk park op te nemen in het natuurlijke ritme van de inwoners en bezoekers van het centrum van Sittard. Bij het ontwikkelen van de tijdelijke inrichting wordt rekening gehouden met een onderhoudsarme groenvoorziening. Borders met vaste planten en bloemen zijn tot het minimum beperkt. Wel is er ruimte ingebouwd om het tijdelijke park op een betekenisvolle manier aan te vullen. Hierbij trachten we rekening te houden met de historische lagen van locatie, de educatieve waarde en de centrale rol die burgerparticipatie hierin dient aan te nemen.

Concreet betekent het dat we samen met betrokken partijen en burgers die verantwoordelijkheid willen nemen dit park kunnen aanvullen met bloemenperken, borders met vaste planten, grassen en wellicht extra bomen. Deze aanvullingen willen we middels projecten zoals het BIJENPROJECT en de HORTUS vorm gaan geven. Aan deze projecten koppelen we dan de jaarlijkse natuurkalender en de kennis en kunde van het IVN. Door krachten te bundelen en kennis te delen kunnen we de natuur betekenisvol laten ontkiemen, bevruchten en laten bloeien.

De Cultuurweek is dus op zoek naar goede initiatieven, burger en buurtbewoners die actief willen participeren bij het inrichten en het in stand houden van deze STADSTUIN. Wil je bijdragen aan het onderhoud van borders, een moestuin of eventueel een bijenkast? Meld je dan aan bij het CULTUURKWEEK project, want dit tijdelijk park richten we samen in.

Mark L.P. Proosten, Labforyou

NB. Tekst enigszins ingekort door redactie.

info:
info@cultuurkweekstittard.nl
www.cultuurkweekstittard.nl
facebook/cultuurkweekstittard

Natuur in je tuin halen.

Het is beter om in de winter de tuin met rust te laten. Ga niet opruimen, in een rommelige tuin vinden veel dieren een schuilplaats.

De vogels kunnen gevoerd worden met verschillende soorten voer: zaadmengsels, vetbollen, vruchten, noten, pinda's broodkruimels. Strooi ook wat voer op de grond, maar houd katten uit de buurt.

Wanneer het vriest en er ligt geen sneeuw, zet dan een ondiep schaaltje vers water of wat vergruisd ijs neer zodat de vogels kunnen drinken.

Nestkastjes schoonmaken en/of nieuwe ophangen kan t/m februari, zodat de vogels er alvast aan kunnen wennen.

Nationale Tuinvogeltelling

Zoals u in het vorige Bladgroen hebt kunnen lezen worden door de Vogelwerkgroep Sittard in de trektijd vogels op de Kollenberg geteld. Daarnaast worden er in de winter watervogels langs de Maas en in de zomer huiszwaluwen geteld.

Wilt u ook eens meedoen aan een telling maar hebt u eigenlijk niet zoveel tijd? Dan kan dat toch en wel vanuit uw eigen tuin of balkon. Vogelbescherming Nederland organiseert nl. in het weekend van 18 en 19 januari de Nationale Tuinvogeltelling.

Hoe doet u hieraan mee?

- moment kunt u zelf uitkiezen. Zoek op 18 of 19 januari een plek bij het raam vanwaar u de hele tuin of het balkon overziet. Het moment kunt u zelf uitkiezen.
- Houd pen en papier bij de hand en eventueel een vogelgids en verrekijker. Of print de handige scorelijst/vogelzoekkaart uit via de website: **www.tuinvogeltelling.nl**.
- Tel een half uur lang.
- **Noteer per vogelsoort het hoogste aantal dat u, in dit halfuur, tegelijkertijd in uw tuin ziet.** Tel deze aantallen niet bij elkaar op. U loopt dan het risico dat u dezelfde vogel dubbel telt. Vogels die alleen maar voorbij vliegen hoeft u niet mee te tellen.
- Na het half uur tellen geeft u uw resultaten door via **www.tuinvogeltelling.nl**. U kunt uw telling tot uiterlijk maandag 20 januari, 12.00 uur 's middags doorgeven. Daarna sluit het telformulier en kunt u uw telling niet meer doorgeven.
- De landelijke resultaten kunt u ook via deze website volgen.

Nuttig om te weten:

- 's Morgens vroeg zijn vogels het actiefst en valt er dus het meest te tellen.
- U hoeft geen onderscheid te maken tussen vrouwtjes- en mannetjesvogels.
- Zorg niet alleen goed voor de vogels, maar ook voor uzelf: een comfortabele plek en iets te drinken onder handbereik!
- U ontvangt na afloop een e-mail met uw persoonlijke resultaten!
- Op zondagavond 19 januari maakt Vogelbescherming op de site en via de media de Tuinvogel top-tien van 2014 bekend.

Wij wensen u veel succes en plezier bij deze vast verrassende activiteit!

Marcella van Hoof

Nectarkroeg Basisschool Loedoes.

Op de 11de van de 11de bestond basisschool Loedoes (*het Latijnse woord "ludus" – klemtoon op eerste lettergreep - betekent zowel spel als school*) 11 jaar, voorwaar een gedenkwaardig jubileum. De school, in de jonge wijk Hoogveld en grenzend aan de *Hof van Onthaasting*, heeft zich ontwikkeld tot een bruisend centrum, waar de talrijke jeugd inderdaad op *loedieke* wijze mag opgroeien pal naast de ouderen van zorgcentrum *Hoogstaete*; een situatie die geweldige perspectieven biedt voor de participerende samenleving die sinds Prinsjesdag 2013 hoog in het vaandel van het koninkrijk staat geschreven.

Niet de minste bijdrage in de zin van participatie is en wordt geleverd door het natuurouderkoppel Yvonne & Daniëlle. Zij zijn de drijvende krachten achter alles wat met de natuurbeleving van de Loedoes-kinderen te maken heeft. De aanleg van een natuurtuin was hun idee. Via Gerrit Haak raakte IVN Sittard-Geleen bij de natuurtuin betrokken door de levering van een "nectarkroeg" waar in de komende zomers de kinderen de rondvliegende vlinders kunnen bestuderen. Natuurtuin & nectarkroeg werden tegen de achtergrond van het jubileum, dat verder geheel en al in het teken stond van de opening van het carnavalsseizoen, geopend. Natuurouder Daniëlle had gezorgd voor een houten bord met de benaming *Natuurtuin* en dat werd feestelijk onthuld.

Gerrit Haak, bewoner van de wijk Hoogveld en lid van IVN Sittard-Geleen, en IVN Sittard-Geleen werden door de directie bedankt voor de levering en de bouw van de nectarkroeg. Daarbij waren ook de timmerman van Hoogstaete, Math (voor de houtbe-werking), en Peter Lentjes, de echtgenoot van Daniëlle (assistentie bij de opbouw) betrokken.

En er blijven wensen. Naar aanleiding van een presentatie over insecten die Lex Vlieds op woensdag 6 november heeft gehouden tijdens een inloopmiddag in de Hof van Onthaasting bleken de natuurouders Yvonne en Daniëlle ook belangstelling te hebben voor een insectenhotel. Dat alles ter bevordering van gevliender, gevogel en gezoem in de Hof van Onthaasting: leve de natuureducatie!

Ben Bongers

Interview met 2 natuurouders, Yvonne en Daniëlle.

Wij vroegen aan Yvonne & Daniëlle wanneer en hoe zij op het idee voor een natuurtuin waren gekomen; hoe de tuin bij de school en het onderwijs wordt betrokken en hoe het onderhoud is geregeld.

“Wij kwamen elkaar tegen bij de cursus van het IVN voor nieuwe natuurouders (onze kinderen volgen elkaar in leeftijd op, dus we stonden allebei op een ander schoolplein te wachten en kenden elkaar niet eerder). Toen we met elkaar spraken bleek dat we wel heel veel overeenkomsten hadden. Sommige dromen zijn en waren hetzelfde. Een van die dromen was een tuin bij de school om ook kinderen waarvan de ouders geen groene vingers hebben in de gelegenheid te stellen te ontdekken hoe een sla krop groeit.

Inmiddels mochten we op school helpen bij natuurpleinen en lessen, waarbij overigens onze inbreng zeer gewaardeerd werd, we kregen bijna carte blanche. Toen we een keer onze droom over een tuin met anderen deelden bleek het idee bij meer mensen te leven maar niemand wist waar te beginnen. Ook Gerrit Haak had contact gelegd met de school om eens te zien of er mogelijkheden waren. En zo kwam alles samen: de directeur heeft ons in contact gebracht, we hebben het idee vormgegeven, een oproep in de nieuwsbrief geplaatst en daar kwam ineens de opa van een leerling om de hoek. Die opa bleek de eigenaar te zijn van hoveniersbedrijf Belfleur in Hoogveld. Ja en dan gaan er een heleboel ballen rollen. Ze worden even gestopt door de vorst maar rolden daarna vrolijk door. Omdat de tuin nog jong is zijn we nog aan het ontdekken hoe de tuin het handigst voor de leerkrachten en leerlingen te bewerken is. We gaan het komende jaar proberen om ieder leerjaar (de kleuters, groepen 3, groepen 4 enz.) een akkertje grond aan te wijzen. De groepen zijn dan zelf verantwoordelijk voor beplanting, onderhoud en oogst op hun akker.

Het idee is dat het dan voor de leerkracht duidelijk is wie wat waar en mocht het een keer niet lukken om bijvoorbeeld water te geven dan is de klas verantwoordelijk om een andere groep te vragen dit voor hun te doen. Eventueel zou zelfs naar de buitenschoolse opvang kunnen worden gekeken. Maar nogmaals we zijn nog in de ontdekkingsfase. En dat sluit natuurlijk helemaal aan bij de kinderen. Eerst proberen, dan zien hoe het lukt, plan bijstellen, weer proberen enz.”

Yvonne & Daniëlle, Natuurouders bs Loedoes'

Groente en fruit
Elly Hermans

Dorpstraat 62, Broeksittard

*Geen tijd om naar de markt te komen?
Kom dan bij ons thuis voor uw verse groente en fruit,
iedere vrijdag tussen 9.00 en 15.00 uur.*

Scharrelslagerij P. Keulers

DE NEDERLANDSE VERENIGING
VAN HOUTVLEESPRODUCENTEN

Scharrelvlees eerlijk en heerlijk

al meer dan 100 jaar!

Houbeneindstraat 1 | 6161 CP Munstergemeen | 0-6 451 30 54

Natuurgidsencursus in de Regio Westelijke Mijnstreek?

De landelijk erkende **IVN Natuurgidsencursus** is bedoeld om IVN-ers goed “gereedschap” mee te geven voor hun activiteiten binnen en ook buiten het IVN. De laatste cursus in onze regio werd in 2005 bij IVN Swentibold gegeven. Hoogste tijd om weer een nieuwe cursus op te starten **vóór en dóór** alle afdelingen in de Westelijke Mijnstreek.

Zéér belangrijk voor de toekomst van ons aller IVN!

Wat houdt de cursus in ? De cursus telt ongeveer 42 lessen waarin een breed scala van onderwerpen aan de orde komt, zowel op het gebied van natuur, milieu en duurzaamheid als op het gebied van didactische vaardigheden. De lessen vinden fifty-fifty binnen en buiten plaats. De cursus duurt ongeveer 1½ jaar. en wordt afgesloten met een diploma. De kosten zullen circa € 250,- bedragen. Geplande startdatum is eind 2014, begin 2015.

OPROEP.

Wij zoeken mensen die in het begeleidende cursusteam mee willen werken aan de voorbereiding en een goed verloop van de cursus en natuurlijk zoeken we ook cursisten (minimaal 15) uit de verschillende afdelingen die deze cursus willen volgen?

Lijkt het u interessant of kent u mogelijk mensen (ook niet IVN-ers) die interesse voor het team of de cursus zouden kunnen hebben, geef u dan voor 15 januari 2014 *vrijblijvend* op bij ons secretariaat; ivn-sittard-geleen@hetnet.nl.

Wilt u meer inhoudelijke informatie over deze IVN Natuurgidsencursus, neem dan contact op met het secretariaat: b.j.j.m.bongers@home.nl of telefonisch met Ben Bongers 046 4522685 of kijk op de website; www.ivn.nl/natuurgidsencursus

Wilde gagel (*myrica gale*)

De plant is net zo mooi als de naam, dat wil zeggen bij nader inzien. Want opvallen doet de wilde gagel eigenlijk niet. In de deels voor de winter opgeschoonde Heemtuin kwam ik hem tegen bij het vennetje, waar de zure moerassige grond een goede biotoop biedt. De katjes (waarschijnlijk de mannelijke, kleurden prachtig aan de takjes – zie ook de foto op de voorkant).

Dit is wat op Wikipedia te vinden is over de soort:

een bladverliezende struik die behoort tot de gagelfamilie (Myricaceae). Hij komt voor op natte, zure, venige grond op heidevelden, in moerasbossen en laagveenmoerassen. Ook vindt men de struik in de duinen. Hij vormt gagelstruwelen als er weinig concurrentie is van andere struiken of bomen. De struik is van nature aanwezig in Noord-Amerika en Noordwest-Europa. De soort staat op de Nederlandse Rode lijst van planten als algemeen voorkomend, maar is sterk in aantal afgenomen. In België komt ze bijna uitsluitend voor in de Kempen.

De aromatisch geurende ijle struik wordt 0,6-1,5 m hoog. De 2,5-4 cm lange bladeren zijn omgekeerd eirond-lancetvormig en aan de top getand. Op de onderzijde van de bladeren zitten harspuntjes met harsklieren. Deze klieren produceren etherische olie met α -pineen, δ - en γ -cadineen en limoneen. De bladeren smaken bitter.

De wilde gagel bloeit in april en mei. De goudkleurige katjes verschijnen voor de bladeren aan twijgen die daarna niet meer doorgroeien. De struik is veelal tweehuizig. Meestal komen op een struik mannelijke of vrouwelijke katjes voor, waarbij eenzelfde specimen van geslacht kan wisselen en in het ene jaar vrouwelijke en in een ander jaar mannelijke katjes kan dragen. De mannelijke katjes zijn langwerpig, de vrouwelijke meer gedrongen. De schubben (schutbladen) van de vrouwelijke bloemen vallen niet af en zijn met de vruchten vergroeid.

*De vrucht is een afgeplatte, drietoppige steenvrucht en heeft geen waslaag, in tegenstelling tot de vrucht van de wasgagel (*Myrica caroliniensis*).*

Toepassingen

De struik werd beschouwd als een medicinale plant of als een toverplant en werd bijvoorbeeld bij kiespijn toegepast. Hij is ook insectenwerend. Daarnaast wordt de plant toegepast bij het leerlooien en worden de gele bloemknoppen als verfstof gebruikt.

Gagel was, vanwege de bitterstof in de bladeren, een der hoofdbestanddelen van gruuft, het kruidenmengsel dat bier moest helpen langer houdbaar te maken voordat hopbellen daarvoor algemeen toegepast werden. In België wordt gagel toegevoegd aan het biologische bier Gageleer. De twijgen van de struik worden in Denemarken gebruikt bij het bereiden van de zachte gagel-jenever (Porsesnaps).

Tot zover Wikipedia. Elders op het internet vind ik dat de stoffen in de plant ook goed zijn voor de huid, maar dat zwangere vrouwen er beter van af kunnen blijven. Als je de katjes kookt in water kun je van de was die overblijft lekker ruikende kaarsen maken. Leg je de blaadjes in de linnenkast dan gaat je goed er lekker van ruiken. Gagelolie wordt gebruikt in de aromatherapie.

Links een verzameling gagelstruiken, rechts het vennetje

Winter-tuinweetjes

Het is niet nodig om tulpenbollen die al wat zijn uitgelopen af te dekken. Ze hebben die kou zelfs nodig om zich goed te kunnen ontwikkelen. Bij tulpen die al ver boven de grond staan kan, als er (streng) vorst invalt, wel het blad schade oplopen; de bloemen hebben er niet van te lijden.

Planten die 's winters kaal zijn hebben meestal weinig last van strooizout. Bij wintergroene planten kan het nuttig zijn het zout met de tuinslang van het blad te spoelen zodra het doet. Voor het milieu en de planten is het beter de gladheid te bestrijden met zand in plaats van met zout.

Je kunt sneeuwkllokjes die in de tuin groeien vlak voordat ze gaan bloeien uitgraven en in potjes zetten. Dek de aarde af met een beetje mos. Leuk voor op een tuintafel of op een etagère. Zet de bolletjes als ze zijn uitgebloeid weer in de volle grond.

Wanneer het flink heeft gesneeuwd, is het raadzaam de sneeuw van de groenblijvende struiken te schudden of te vegen. De takken, vooral van coniferen, kunnen namelijk breken onder het gewicht van de sneeuw.

Bron; Groei en Bloei 2013

Het gaat, zei de kip, helemaal fout.
Ik moet eieren leggen uit lijfsbehoud.
De boer is er als de kippen bij
en jat ieder versegelegd ei
En ik krijg last van een burn-out.
S.T. Ekeltje

Spruitjestaart

Spruitjes bevatten twee maal zo veel vitamine C als sinaasappels. Verder zijn ze ook rijk aan B-vitaminen en mineralen. Daarom dit recept voor een winterse maaltijd;

Ingrediënten voor 4 personen:

- 750 gram kleine spruitjes
- 6 plakjes bladerdeeg
- 150 gram spekblokjes
- 1 ui
- 4 eieren
- 100 gram gehakte walnoten
- 200 ml crème fraîche
- 150 gram geraspte kaas
- 1 eetlepel kerriepoeder
- peper, zout en boter

Bereidingswijze

Verwarm de oven voor op 200 °C. Maak de spruitjes schoon en doe ze in een pan met water. Kook ze 5 minuten. Giet ze af en laat ze afkoelen. Vet een quiche- of taartvorm in met boter en bedek deze vervolgens met bladerdeeg (ook de rand). Bak de spekblokjes met de ui een paar minuten in een klein beetje boter. Laat uitlekken op keukenpapier. Schep de ui, spek en noten door de spruiten. Klop de eieren los met crème fraîche en de helft van de geraspte kaas. Breng op smaak met kerriepoeder, peper en zout. Leg het spruitenmengsel op het bladerdeeg en schenk daarover het eimengsel. Strooi de rest van de geraspte kaas er over. Bak de quiche ongeveer 30 minuten in de oven op 200 °C totdat het bladerdeeg mooi bruin kleurt.

Bestuur IVN Munstergeleen.

Pierre Wijnen, voorzitter Prevotlaan 17 6132 BM Sittard 046 4518149 E: pierrewijnen2@gmail.com	Hub Mulders, vice-voorzitter Meishagerstraat 10 6151 BZ Munstergeleen 046 4514399 E: h.mulders7@kpnplanet.nl
Ben Bongers, secretaris Parallelweg 2A 6136 AN Sittard 046 4522685 E: b.j.j.m.bongers@home.nl	Harrij Gijsen, 2 ^{de} secretaris Meishagerstraat 1 6151 BZ Munstergeleen 046 4514594
Fred (G.C.) Penners, penningmeester Groenstraat 16 6151 CS Munstergeleen 046 4526089 E: F.Penners@versatel.nl	> <i>IVN Munstergeleen</i> rek.nr: 135007968
Bestuursleden & schoolwerkgroep	
Els Rongen Koperslagerstraat 1 6151 DK Munstergeleen 046 4514318 E: rongen4@kpnplanet.nl	Toos v.d. Vring Rietveldstraat 9 6132 SB Sittard 046 4511905 E: toosdekruij@planet.nl
Coördinatoren Heemtuin:	Hub Mulders & Harrij Gijsen

Na te hebben genoten van fijne kerstdagen (u reeds toegewenst door de voorzitter op pagina 1) en 'ne gouwe roetsj', zijn allen die zich in 2013 verdienstelijk hebben gemaakt in de Heemtuin of goede voornemens hebben gemaakt voor 2014 welkom op de eerste zaterdagochtend van januari op de gebruikelijke tijd.

EEN KLEINE GREEP UIT ONZE ENORME COLLECTIE

Naast de enorme collectie van ca. 200 modellen berg-/wandelschoenen, vindt u bij ons natuurlijk ook alles op het gebied van wind- en waterdichte ademende kleding, trekkingkleding, lichtgewicht kamperen, rugzakken en slaapzakken.

MULDERS
BERG- EN WANDELSPORT

Molenstraat 10 | 6141 BH Limbricht | Tel. 046 4583934 | www.mulders-bergsport.nl